

YARAMAZ ÇOCUKLAR **(LES ENFANTS TERRIBLES)**

Handan Erdil

Yönetmen **Ahmet Necdet Çupur** ilk belgesel filmi *Yaramaz Çocuklar*'da kamerasını kendi ailesine çeviriyor. Hatay'ın Keskincik köyünde yaşayan ailede, bir tarafta kendi yollarını kendileri çizmek için direnen çocuklar, diğer tarafta ise bu direnişe karşı çıkan baskıcı ve otoriter ebeveynler yer alıyor. Bir fabrikada işçi olarak çalışan **Zeynep**, açık liseye devam ederek köyünden ayrılmak ve üniversitede okuyabilmek için çabalıyor. **Mahmut** ise görücü usulü gerçekleştirdiği evliliğini sonlandırıp kendi tercih ettiği hayatı yaşamak istiyor. Bu süreçte ebeveynlerin ısrarlı karşı çıkışları çocukları engelleyemezken, yaramaz çocukların ısrarı ebeveynlerinin otoritesini sarsıyor. Kendisi de geçmişte kardeşleriyle benzer deneyimleri paylaşan **Çupur**, 20 yıl önce eğitimine devam etmek için ayrıldığı köyüne dönerek kamerasıyla bu mücadeleye tanıklık ediyor. Yönetmenin yazdığı senaryoları güçlendirmek adına geçmişinden görseller alma niyetiyle başladığı çekimler, çektiği görsellerin barındırdığı güçlü hikâyeyi fark etmesiyle belgesele dönüşmüş. Dünya prömiyeri 2021 yılında *Visions du Réel*'de gerçekleştirilen belgesel, festivalden "Jüri Özel Ödülü" ile ayrılmıştı. Türkiye prömiyerinin yapıldığı Adana Altın Koza Film Festivali'nde ise "En İyi Film, En İyi Kurgu ve Özel Mansiyon" ödüllerini kazandı. Katıldığı ulusal ve uluslararası önemli birçok festivalden ödülle dönen *Yaramaz Çocuklar* 2022 Mart ayından itibaren vizyonda da gösterime girdi.

HE: *Yaramaz Çocuklar ilk belgesel filminiz, aynı zamanda ilk uzun metrajınız. Öncesinde de 2017 yapımı Latin Babylon adlı bir kısa filminiz var. "Kurmacadan belgesele geçiş nasıl oldu" diye sorarak başlamak istiyorum.*

ANÇ: Daha önceden inşaat mühendisiydim. **Latin Babylon**'da Basra'da bir Amerikan üssünde çalışmak için Kuzey Irak'tan Güney Irak'a gittiğim yolda karşılaştığım şeyleri anlatan bir kısa film. Daha önceden olduğu gibi şimdi de halen kurmaca içerisindeyim. 2017'de kısa filmimi bitirdikten sonra da ona yakın, başka bir tane senaryo yazdım. Birçok kurmaca projesi yazsam da kurmaca projelerimin çoğunda aynı şekilde evi, geçmişimi ve o köyü anlatıyordum. Bu senaryoların hepsi çok zaman alıyordu ve burada Paris'te yapımcı ve diğer şeyleri bulmak baya zordu. Bunların değerini göstermek için, kız kardeşim beni aradığı zaman, en azından hem köye döneyim hem de geçmişimden görseller alıp bir şekilde kurmaca yazdığım senaryoları güçlendirmek adına o görselleri kullanırım diye düşündüm. Oraya gittiğimde ise **Zeynep**'le tanışıp onu daha fazla tanımam, **Zeynep**'ten sonra **Nezahat** ile olan görüşmem, ardından da **Mahmut**'un gelmesi benim köyde daha fazla kalmama neden oldu. Aklımda bir belgesel çekme, orayla ilgili bir şeyler yapma düşüncesi yoktu. Bu şekilde başladı belgesel.

HE: Evet, bunu ayrı olarak soracaktım. Belgesel, anlatı boyunca öykünün merkezinde olan Zeynep ile olan telefon konuşmanızla başlıyor. Zeynep telefon kaydında içinde bulunduğu ruh halini anlatarak bir nevi çağrıda bulunuyor size. Bu kaydın öncesine gidersek, iletişiminizin hangi aşamasında karar verdiniz çektiklerinizi belgesele dönüştürmeye?

ANÇ: **Zeynep** nişanlıydı, kuzenimizle nişanlıydı. Daha o zamanlar 14-15 yaşlarındaydı ve bu nişanı bitiremiyordu. Bir şekilde beni aradığı zaman bununla

ilgili konuşmaya başladık. Dedim ki “tabii ki gelip bununla ilgili bir çözüm arayışı içerisine girebiliriz”. Ama **Zeynep** kendi düşüncelerinden ve duygularından bahsetmeye başlayınca, o zamanlar merak etmeye başladım; karakter olarak, insani olarak nasıl bu dereceye geldiğini merak etmeye başladım. Sonrasında ona sorular sormaya başladım ve karşımda hiç beklemediğim ve “her zaman orada o değişikliğin olabileceği” umudunda olan bir karakter ortaya çıktı. Gerçek bir insan değilmiş de her zaman beklediğim bir karaktermiş gibi geldi. Oraya gidip olayların içerisine girdikçe, **Zeynep**’in düşüncelerini ve enerjisini hissedip daha fazla kalmaya başladım. Bir hafta iki haftaya dönüştü, bir aya dönüştü ve iki buçuk ay kadar kaldım orada. O zaman içerisinde 40 saate yakın çekim yapmıştım. Ama hala belgesel olacağını düşünmüyordum. Buraya Fransa’ya dönüp çektiklerimi izlediğimde imajlar, o görseller bana bir hikâyenin olduğunu anlattı. O zaman karar verdim. Bütün her şeyi izleyip yavaş yavaş hikâyenin görsellerle olduğunu fark edince belgesel olduğunu anladım. O zaman da yazdığım bütün senaryolardan çok daha güçlü bir görsele sahip olduğumu fark ettim.

HE: *Sonra tekrar mı gittiniz çekimlere devam etmek için?*

ANÇ: Sonra yazmaya başladım. Elimde baz olarak **Zeynep**, **Nezahat**, **Mahmut** ve ebeveynlerimiz vardı ama benim de hikâyem vardı. Hiç belgesel çekmemiştim ve belgesellere kolay erişemem nedeniyle izleme olanağım da çok azdı. 2018’de belgesel hayatına girdiğim zaman garip bir şekilde farklı bir dünyanın var olduğunu anladım. Kurmacalar dışında başka bir sinema dünyası vardı. Çok daha ayrıntılı ve çok daha farklı şeylerin yapılabileceği bir dünyayı keşfettim. Yazmaya başladıktan sonra bir şekilde burada CNC’den (Fransız Ulusal Sinema Merkezi) yardım aldım. Çünkü ilk gittiğim zaman elimde hiçbir şey yoktu, sadece arkadaşımın kamerasını aldım, başka bir arkadaşımın ses cihazını aldım, o şekilde devam etmiştim. Kısa filmin **Latin Babylon** o zaman festivallerde gösterilmeye devam ediyordu ve festivalde **Sonia Kronlund** ile tanıştım. Onun Cannes’da bir filmi vardı, bir Afganistan film yönetmeninin üzerine yaptığı, **Nothingwood** (2017) adında. Onunla tanıştım, o da beni yapımcı bir arkadaşıyla tanıştırdı. 2018’in yazında da bir yapımcıyla görüşmeye başladım. 2018’in Eylül’ünde yeni bir olay olduğunda da arkadaşlarımın kamerası ve ses sistemi ile tekrar döndüm köye. Ondan sonra değişmeye başladı çünkü ilk gittiğim zaman kafamda belgesel yapma fikri ya da bir hikâye olmadığı için çok daha özgürdüm, herhangi bir arayış

içerisinde değildim. Sadece **Zeynep**'in iç hikâyesini anlatmaya çalışıyordum, **Nezahat**'in iç dünyasını, **Mahmut**'un kendi istediklerini keşfetmeye çalışıyordum. Sonraki dönüşlerimde yavaş yavaş durumun farkındalığı bende ve diğerlerinde oluşmaya başladığı zaman, bir şekilde belgesel ya da hikâyenin artık o kadar doğal görünmeye başladığını fark ettim.

HE: Bir öyküye dönüştüğünü mü fark ettiniz?

ANÇ: Doğrudur ama öykü her zaman vardır. Sadece öyküye yön vermek doğrultusunda karar verdiğimiz zaman, o zaman arayışımız çok netleşiyor. İzlediğiniz belgeselin muhtemelen yüzde altmışı hiç öykü arayışı olmadan olan durumlardan oluşuyor. İnsanlarda belli bir farkındalık olduğu zaman ekranın içerisinde bir şekilde bana daha az ilginç geliyor. İnsanların kendi hayatlarında hiç farkındalık olmadığı şeylerin yaşandığı zaman, o bana daha çok anlam veriyor. Nedenini bilmiyorum.

HE: Doğallıkla ilgili bir şey olabilir mi?

ANÇ: Her şey doğaldır. Şu anda her ne kadar bilgisayar karşısına geçsek de doğal olduğumuzu düşünüyorum. Doğallığımızı bozabilecek şeylerin tanımını farklı olabilir. Doğallıktan öte sanırım “farkındalıklarımızı ne kadar başkalarının farkındalıklarıyla yaşayabiliyoruz” ile alakalı. Etrafımızdaki objelerin her birinin bir şekli var ve o şekil yapılabilecek şekillere bağlı olarak değişiyor. Mesela şu anda bilgisayarımız dikdörtgen, benim defterim kitabım, masam her şey dikdörtgen. Sanırım farkındalık olmadan, bende, **Zeynep**'te, **Nezahat**'ta veya **Mahmut**'ta belgesel olabileceği ya da film olabileceği farkındalığı olmadığı zaman her birimiz farklı objelerdeydik. Ve dikdörtgen değildik, kare değildik ya da şeklimiz tam değildi. Her birimiz ayrı ayrı **Zeynep**, **Nezahat**, **Mahmut**, **Ahmet**'tik. Ama belgesel olduğunu anlayıp ondan sonra **Mahmut**'a, **Nezahat**'e, **Zeynep**'e veya aileme “bir film olabilir bundan” dediğim zaman, yavaş yavaş onlarda ve de bende böyle bir beklenti olduğunu fark ettim. O da filmin ikinci yarısında bence hissediliyor, ben hissedebiliyorum en azından. Sanki doğallığımızı kaybetmek değil de her şey çok netleşiyor, hayat o kadar net değil ama çok netleşiyor bir anda.

HE: Anladım, buradan artık “biz birlikte bir öykü anlatacağız”a geçmiş oluyor.

ANÇ: Kesinlikle.

HE: Peki siz ilk kayıtlardan yola çıkarak bir belgesel yapmaya ve çekimlere devam etmeye karar verdiğinizde “aile”nin tepkisi nasıl oldu? Hem kardeşleri hem de anne-babayı soruyorum. Daha belgeselin ilk başlarında babayı görüyoruz, otoriter bir baba. Onun otoritesinden kaynaklı evde süregiden bir çatışma ve kavgalar yaşanıyor ilk sahnelerden itibaren. Kardeşlerin yanı sıra otoriter ve muhafazakâr biri olarak “baba” hem filme çekiliyor olmayı hem de bunu herkesin izleyecek olmasını nasıl karşıladı?

ANÇ: Dediğim gibi, ilk gittiğim zamanlarda yalnızca ailemi değil her şeyi çekiyordum. Mesela komşuları da çekiyordum. Sokaktaki her şeyi çekiyordum. Birçok şeyi çektiğim zaman tam olarak herkesin kafasında “işte bizimle ilgili bir şeyler çekiyor” ya da “belgesel olacak, ona göre bir adım atayım” gibi bir anlayış yoktu. Gün içerisinde evde akşamları sürekli bu tür kavgalar oluşuyordu. Ama hiç kimse muhafazakâr ve otoriter babamı sorgulayabilecek durumda değildi. Benim oraya dönmemle, kardeşlerimin benden güç alarak yavaş yavaş seslerini yükseltmesi ve babamın karşısına geçebilecek, onunla eşit güce sahip biri olan kendi oğlu bir anda babamda artık elinde bütün her şeyi tutamayacağını, her şeye yön veremeyeceği duygusunu uyandırdı. Her ne kadar kendi otoritesini veya film olayını kafasının bir yerinde tutsa da birçok zaman “hayır kamerayı şimdi kapatıyorsun” diyen tek kişi babamdı mesela. Çoğu zaman onun gösterişi içerisindeydi, gücünü benim önümde de göstermeye kalktı. Filmin başında dışarıdan geliyor ve pencereden bizi gözlemliyordu. Bu tür şeyler çok sık oluyordu.

Dışarıdan gözlemleyen ve içeriye girerek odanın tam ortasında oturup kumandayı ele alarak “her şeyi kontrol altına almaya çalışan baba” figürünü hepimiz biliyoruz. Benim için sürpriz olan garip bir şekilde açık olması, kendi gücünü benim karşımda, kendi arenasını içerisinde gösterme ihtiyacı duymasıydı. “Siz değişiyorsunuz ama bu değişiminiz o kadar da iyi değil, bunun önüne geçmek için ben her şeyi yapmaya hazırım” diyordu. Sanırım kendi kendini ifade etme isteği de sürekli vardı ve bu istekle birçok şeye izin vermişti onu filme alırken. Ama ailem eskiden bu kadar muhafazakâr ve otoriter değildi, zamanla maalesef çok daha ileriye gitmişler, onu fark ettim. Yalnızca benim ailem değil birçok ailede bunu fark ettim. Benim zamanında kız kardeşim istediği zaman dışarı çıkabiliyordu, tişört giyebiliyordu. Şu an **Zeynep** saçları biraz olsa görüldüğünde ya da dışarıda tek başına yürüdüğü zaman büyük olaylar kopuyor. Son yirmi yıl içerisinde bu kadar muhafazakâr hale gelmemizin maalesef hepimiz nedenlerini biliyoruz.

HE: Evet, oy kullanma sahnesinde de görüyorsunuz onu. Israrla aynı partiye oy kullanılıyor ve Zeynep orada da durmak, karşı çıkmak istiyor ama olmuyor. Onun pişmanlığını da yaşıyor.

ANÇ: O benim için çok önemliydi mesela. 18 yaşına giriyor, ilk defa oy kullanıyor ve maalesef her ne kadar bilinçli olsa da oyunu istemediği birine vermesini anlatmak benim için çok önemliydi. Onun için anne ve kızın atışma sahnesi çıkıyor ortaya. Çünkü değişimi o kadar çok istiyor ki **Zeynep**, değişimin parçası olabilmek için oy hakkını kullanması gereken yerde kullanamıyor. Kendi kendine kızıyor önce, ondan sonra kendi kızgınlığını annesine yöneltiyor. Bu tür tartışmaları maalesef babası ile yapamayacağı için anneye yöneliyor. Babamın çıkışını fark ettiğim zaman direkt onun yerine oturdum, tam olarak anne ve kızın eşit olduğunu anlatabilmek için ortalarında kaldım. Bir şekilde ona baktım, anneme baktım, onların içerisindeki o iletişimin bu şekilde olabileceğini hiç düşünmüyordum. Her ne kadar annem kötü sözler söylese de onun **Zeynep**'i dinlemesi benim için çok önemliydi, bunu görmek benim için iyi bir şeydi. Annem maalesef muhafazakâr ve gerici bir tutuma çok daha fazla tutunmuş şu anda ama hâlâ dinleme kapasitesi var, birazcık olsun dinleyebiliyor yine de.

HE: O anne-kız tartışması belgeselin bütününde en güçlü ve etkileyici sahne olarak duruyor. Zeynep'le bu konuları konuşmuş muydunuz kendi

aranızda? Siz Zeynep'in kendini böyle ifade edebilecek kadar bilinçlenmiş olduğunun farkında mıydınız? Ya da feminist okumalar yapıyor muydu?

ANÇ: Kesinlikle bilmiyordum, farkında da değildim. O sahne mesela üç saat sürüyor, onların aralarındaki tartışmanın öncesi de var, namaz kıldıktan sonra da devam ediyor. Gün içerisinde bu tür tartışmalar o kadar sık bir şekilde oluyordu ki. İlk yaptığım kurguda 45 dakika sürüyordu ikisinin çatışması, o zaman farkına varabildim **Zeynep**'in bu kadar feminist ve çok daha ilerici düşüncelere sahip olduğunu. Çünkü kameradayken ve durumu yaşarken sadece duygusal olarak bazı şeylere yaklaşabiliyoruz. Anlayamıyordum, yani onun söylediği şeylerin ne kadar önemli olduğunun farkında değildim. Ekranın karşısına geçtiğim zaman bu tür şeyleri anlamaya başladım. Oradayken, çekimlerdeyken, **Zeynep**'in feminist düşüncelerinin olup olmadığının çok farkında değildim çünkü sürekli çalışıyordu. Haftanın altı günü çalışıyordu. Sabah beşte çıkıyor, akşam saat dokuzda geri geliyordu. Bir tek akşamları biraz sohbet ediyorduk. Benim hayata bakış açısıyla **Zeynep**'inki arasında biraz fark var ve bu düşünceleri nereden getirdiğini anlayamıyordum. Yani ben de okuyorum ama okuduklarımı tekrarladığım zaman onların kopyalama ve yapıştırma olduğunun farkındaydım. Mesela o sahnede şöyle bir diyalog geçiyor aralarında; annesi diyor ki "Allah bizi burada yarattı, ben burada büyüdüm". **Zeynep** de "Allah bizi senin karnına koydu, orada mı kalsaydık" diyor. Bu örneği verdiği ve bunu ekranda izlediğim zaman bunları bir yerden okuduğunu düşünmedim. Bu tür düşünceler ve duygular o kadar bastırıldıktan sonra doğal hale geliyor ki. **Zeynep**'in bu karakteri kitaplardan dolayı değildi, yaşadığı ve kendi duyarlılığından kaynaklanan bir sonuç olarak görüyorum ben bunu.

HE: Buradan anneye geçmek istiyorum. Anneyi de babanın otoritesini sürdüren bir karakter olarak görüyoruz ancak bir kadın olarak anneyi bu patriarkal düzenin bir parçası olarak değil de bu düzen içerisinde bir anlamda öğütülmüş ve ona ayak uydurmak zorunda kalmış biri olarak görüyorum ben. Belki anne de Zeynep'le benzer süreçlerden geçti ama Zeynep gibi bilinçli davranmadı, müdahale edebilecek gücü kendisinde bulamadı. Sizin anneyle bunları konuşma imkânınız oldu mu? Anne kamera karşısında kendini açma ihtiyacı hissetti mi?

ANÇ: 20 yaşını geçmiş hiçbir kişide kendini açma gibi bir durum olmuyordu orada. Birçok kişiyi takip ettim, genel olarak 20 yaşını geçtikten sonra bir şekilde

kapanıyoruz, neden bilmiyorum. **Mahmut** da bana çok açık gelmiyor. Sadece kendi doğrultusunda bir şeylere karar verdiği zaman kendini açabiliyor, onun haricinde yine de kapalı olarak görüyorum onu. Annem veya babam sürekli kapalıydı. Annemin **Zeynep**'e karşı gelmesinin en büyük nedeni; şimdi şöyle bir şey var, o da öyle bir örnek veriyor ki ona da hak vermek gerekiyor. Diyor ki “televizyonda görüyoruz giden kızlara neler yapıldığını”. Kızların evden ayrıldıktan sonraki yollarını bulabilmeleri, maalesef yalnızca benim annemde değil bütün annelerde olan bir imaj. Hani “evden gitmek istiyorsan, okula gitmek istiyorsan tamam ama dışardaki dünya o kadar acımasız ki senin burada kalmanı ben gerekiyorsa her şeyi yaparak sağlayacağım” diyor. Her ne kadar bunu çok daha farklı kelimelerle yapsa da. Annemin muhafazakâr olduğunu bilmiyordum. Daha önceden maalesef babamdan çok acı çekmiş bir kadın olarak bizim yanımızda olabileceğini düşünüyorduk. Ama bir şekilde kendi kızlarını sevmiyor, nedenini bilmiyorum. **Mahmut**'a karşı çıkmıyor gördüğümüz gibi. Halam geliyor mesela, **Mahmut**'a “yok bunu yapamayacaksın” demiyorlar. Onunla şöyle konuşmalar yapıyorlar; “bak bunu yaparsan daha iyi olur”. Ama **Zeynep**'e karşı konuşmalarında çok daha net tavırları var. Bu da maalesef, bu tür analizlere girmek istemesem de onlara uygulanan davranış biçiminin kopyası oluyor. Filmden sonra, bir şekilde ben, **Mahmut** ve **Cemal** annemle **Zeynep**'in kendi yoluna gitmesine izin vermesi için anlamaya çalıştık, konuşmaya çalıştık. Annemin kendi gençliğini hatırlatmaya ve ondan yola çıkarak belki kızının daha iyi bir geleceğe sahip olabilmesi için bir şeyler yapabileceğini anlatmaya çalıştık. Aynı dili

konusamıyoruz maalesef. **Zeynep** de annesi de aynı dilleri konuşamadıkları için bu tür sahneler hâlâ çıkıyor. Mesela en son gittiğim zaman aynı sahne tekrar oluştu ve dedim ki bir yerde bir kamera mı var artık? Analizinize katılıyorum tabii ki ama erkek biri olarak bunu söylersem annem, halam ve diğer kadınlar üzerine, o zaman kadınların kendi bilinçlerinin olmadığını ve bilinçlerini belli bir süreç içerisinde erkekler tarafından kaybettiklerini kabullenmiş olurum. Ve bunu kabul etmek istemiyorum. Yani 30 yıl sonra **Zeynep** anne olup kendi kızıyla olan konuşmasında eğer **Zeynep**'in eril dünyanın parçası olduğunu görürsem çok üzülürüm. Ne demek istediğinizi de anlıyorum ama annemin de halamın da diğer kadınların da bilinç sahibi olduğuna inanıyorum her ne kadar bunu çok iyi kullanmak istemeseler de. Doğrudur, babamın söylediği söylemleri **Zeynep** üzerine aynı şekilde kopyala yapıştırıyor ama kendisinin de belli bir sorumluluk sahibi olduğunu anlaması gerekiyor bence. Ve bunu anlatmaya çalıştık filmde sonra. En azından film bitti ama konuşmalarınızda bunu anlatmaya çalışıyoruz. Çok pozitif bir değişim yok şu ana kadar ama dedik ki en azından daha genç olan insanlara, daha bükülmemiş olan kızlara yönelebiliriz diye düşündük. **Zeynep**'ten sonra birkaç tane komşu kızı var, onların en azından okul, eğitim masraflarını karşılanabilecek. Eğitimin çok değerli olmadığını biliyorsunuz o bölgede ya da bazı yerlerde. Üniversiteye dört buçuk milyon giriyor şu anda sanırım. Dört buçuk milyonun sadece beş yüz bini girebiliyor üniversiteye. Üniversiteye girdikten sonra iş olmaması tabii orada eğitimin değerini düşürüyor. Ama eğitimin sadece para kazanabilecek bir taraf olmadığını bir türlü ebeveynlere anlatamıyoruz. **Zeynep** gibi birçok diğer kıza yardımcı olmaya çalıştığımız zaman maalesef o yola bir türlü girmiyorlar.

HE: Buradan şuna gelmek istiyorum. Evet, belgesel mikro ölçekte bir aileye odaklanıyor ama bir taraftan da toplumsal bir yapıya karşılık geliyor. Bu bağlamda benim aklıma feminist hareketin ünlü sözü “özel/kişisel olan politiktir” geliyor. Bu sözü doğrulayan bir belgesel aynı zamanda Yaramaz Çocuklar. Ben burada “mahremiyet” kavramına değinmek istiyorum. “Ailenin özelini kamuya açma” bağlamında -bu belgesele dair okuduğum eleştirilerden birinde geçen bir cümleydi- bu mahremiyetin sınırları nerede başlıyor ve nerede bitiyor sizce?

ANÇ: O tür eleştirileri duydum, maalesef çok fazla takip edemedim belki de daha fazla takip etmem gerekiyordu. Bir tek **Necati Sönmez**'in yazısını göndermişti bana **Nadir**, yapımcım. Diğer taraftaki yazıları okumam gerekti belki de, o eleştiriler bana birçok şey kazandırabilirdi. Mahremiyet tam olarak nedir? Kendi açımdan onu bilemiyorum. Ben belgeselimde şunu fark ettim. Tamamdır; **Zeynep**, **Mahmut**, **Nezahat**, annem, babam onları tartışıyoruz ama “anne nedir, baba nedir, ev nedir, çocukluğumuz nedir, kendi haklarımız nedir, kardeşler arasındaki bağ nedir?”, onlara inmeye çalıştım. Yani birçok olay vardı, babamı kötü gösterebilecek ya da Türkiye’yi. Çünkü ben yalnızca evde çekim yapmadım, dışarda da çekim yaptım. **Zeynep**'in fabrikasının içerisinde, dört yüz tane kızın bu fabrikalarda çalıştırılması ya da **Mahmut**'un dini açıdan nasıl manipüle edildiği. Bunların hepsi sosyal olarak hepimizin farkında olduğu şeylerdi, biliyorduk. Ben sorgulamam gereken, kendi adıma sorgulamam gereken bazı bağları sormaya çalıştım. Benim için mahremiyet ne bilmiyorum ama o bağlar içerisinde “babalık nedir, babam kim, annem kim, evim nedir, doğduğum ev benim için ne anlama geliyor, konuştuğum dil, benim Arap kökenli veya Türk kökenli olmam”, bu tür şeylerin derinine ulaşmaya çalıştım. Mahremiyeti sosyolojik olarak sorguladığımız zaman, eğer bu soru benim filmimle sorgulanırsa ona çok çok sevinirim. Eleştiri olarak veya pozitif olarak benim için bu mahremiyeti sorgulamak yeterli olur. Sosyolojik olarak artık, Arap-Müslüman kültürüne bağlı insanlar olarak ailenin kutsal olmadığını ve ailenin ne olduğunu sorgulamaya başlamamız gerektiğine inanıyorum. Ve umarım benim belgeselim birazcık olsun bu soruyu sorgulamış olur. Sadece iyi olmadıklarından dolayı mahremiyet sorusu geliyor. Eğer babam ve annem iyi olsaydı, çocuklar iyi olsaydı ama karşımıza okul yaptırmayan bir Türk devletini veya fabrikalarda fabrika sahibinin kötü davrandığını gösterseydik hiç kimse mahremiyeti sorgulamayacaktı. Ama bir kişi evden çıkıp, hayatı boyunca dışarda tüm yaşamını geçirip tekrar eve döndüğü zaman bir anda iki tane görsel oluyor. Dışardaki hayatın içerdeki hayatla olan çatışmasını fark ettiğim zaman aslında içerdeki hayatımı hiç tanımadığımı fark ettim. Ailenin benim için ne anlama geldiğini hiç bilmiyordum. Tabii ki bütün ebeveynler bu şekilde değiller, bazı aileler sevgiye, dayanışmaya, o tür şeylere bağlılar ama yine de iyi veya kötü ailemizin bizim üzerimizde olan etkilerini sorgulamaya başlamamız gerekiyor diye düşünüyorum.

HE: *Yönetmen olarak kamerayı siz kullanıyorsunuz ilk zamanlarda, çekimleri siz yapıyorsunuz. Dışarıdan gelip çeken bir yabancıya göre bu işinizi kolaylaştıran bir şey olmalı. Merak ettiğim şey hangi aşamada kameranın varlığı unutuldu? Ya da unutuldu mu gerçekten, bir zamandan sonra “duvardaki sinek” oldu mu kamera? Aynı zamanda jenerikte ek görüntü yönetmeni olarak Lucie Baudinaud adını görüyoruz, daha sonraları dahil oldu sanırım çekimlere. Onun, ikinci bir kameraman olarak dışardan gelen birinin varlığı nasıl karşılandı evde?*

ANÇ: Şimdi, benim çocukluğumla ilgili herhangi bir fotoğraf yok. Dedemim veya başkalarının fotoğraf olarak, imaj veya video olarak görsel hiçbir şeyimiz yok. Kameranın varlığı bir şekilde hiç anlam kazanmadığından dolayı kamera sadece bir objeydi. Şu anda telefonların hayatlarına girmesiyle videolar anlam kazanmaya başladı. Ama düşünsenize, şimdi bir kişi geliyor, evinize daha hiç icat edilmemiş bir şeyle geliyor ve bir şekilde şunu çekiyorum, dışardaki hayatı çekiyorum. Kamera hiçbir zaman onların hayatında bir anlam kazanmadığı için kameraya göre hareket etme gibi bir durum yoktu. Benim de aklımda bir film, hikâye ya da belgesel düşüncesi olmadığı için ve çektiğim herhangi bir görseli daha sonradan başka bir yerde kullanacağımı düşündüğüm için, hiçbir zaman kameranın varlığı bazı şeyleri değiştirmede. İlk başlarda, ilk iki gittiğim zaman. Toplam olarak altı defa gittim. 2017’de başladım, 2018’de tekrar orada iki buçuk ay kalmıştım, daha sonra Ağustos’un sonu Eylül’ün başında on gün gittim. Bunlarda tek başınaydım. Bu süreçte hiç farkındalık olmadan, kameranın evin içerisinde dolaştığını fark ettim.

Kamera şunu yapıyordu; **Zeynep**, **Nezahat** ve **Mahmut**'a şunu yapıyordu. Hiçbiri kendi arasında konuşmuyor, bunu da fark ettiniz mi bilmiyorum ama iletişimsizlik öyle bir yere gelmiş ki hiç kimsenin - **Cemal** ve **Zeynep** haricinde - aralarında direkt, eşit olarak herhangi bir iletişim yok. Her ne kadar şu anda çok fazla konuşsam da genelde daha az konuşuyorum. Kamerayla beraber yavaş yavaş **Nezahat**, **Zeynep**, **Cemal** ve diğerlerini, köydeki birçok kişiyi dinlemeye başladım. Kamera bir şekilde dinleyici görevi görmeye başladı. Kameranın dinleyici görevi olduğunu anladıkları zaman, kendilerini ifade etme ihtiyacına - babam da dahil buna, annem hariç - herkes buna girmeye başladı. Kendi doğrularının aslında gerçek doğrular olduğunu anlatmaya çalıştılar. Benim onlardan istediğim “kameraya bakma, şunu yapma” gibi şeyler de yoktu. Sadece oturuyordum bir köşede, bütün gün boyunca. Genelde akşamları geliyorlar ve dolu geliyorlar. Çünkü bütün gün çalışmışlar, bütün gün yalnızlık çekmişler ve akşamları da bir şekilde küçük küçük iletişimler oluyordu. İki buçuk ay boyunca kamera bir köşede oturup dinleyici görevini gördükten sonra ben bile kameranın ne zaman çalışıp çalışmadığını unutmaya başlamıştım. Kamerayla ilgili bu durum 2019’un Nisan-Mayıs’ına kadar sürdü. 2019’un Nisan-Mayıs’ında filmin kısa kliplerini Vision du Réel’de göstermeye başladık. “Work in Progress”e seçilmiştik ve orda görsellerin çok karanlık olduğunu, yeterli olmadığını ve kalitenin düşük olduğunu söylediler. Her ne kadar görselleri hiç çalışmamış olduğumuzu fark etsek de hiç çalışmamıştık, maalesef çalışıp oraya göndermemiz gerekiyordu ama çok ham bir şekilde oraya göndermiştik. O zaman bir on günlük **Lucie** ile çalışma olanağı doğdu, “en azından bir deneyelim, dışarıdan biri geldiği zaman nasıl olur” dedik. **Lucie** geldiği zaman kameranın karşısına geçtim, karakter olarak benim de ailenin bir parçası olduğumu göstermek istedim. Herkes de bunu görmek istiyordu zaten. O zaman doğal olan bütün her şeyin değişmeye başladığını - doğalın her ne kadar tanımını yapmasak da - ailenin çok daha nazik olduğunu, **Zeynep**'in çok daha fazla kendini **Lucie** ile eşit bir kadınmış gibi göstermeye çalıştığını fark ettim. On gün çalıştıktan sonra **Lucie**'ye dedim ki devam etmememiz gerekiyor. **Lucie** geri döndü Fransa'ya, ben de beş hafta boyunca tekrar çekimlere devam ettim. **Lucie**'nin varlığı maalesef çok doğal olmayan bir durum yarattı.

HE: *Gittikten sonra nasıl oldu peki?*

ANÇ: O zaman **Mahmut** ve **Nezahat**'in konusu vardı, **Zeynep** konusu yoktu ama **Zeynep**'in sorunu sürekli devam ediyordu, aynı şeyler devam ediyordu.

Kamerayı ben aldıktan sonra kameranın çok daha kişiselleştiğini fark ettim. Artık kamera bir yerde oturup dinleyici görevi görmüyordu. Konuşuyordu, ben konuşuyordum, her ne kadar onu kullanmasam da. Konuşmaya başladım, müdahale etmeye başladım. Daha fazla içeriye girdiğini fark ettim kameranın, daha az mesafe olmaya başladı. Artık onların içerisinden onların şeylerini çekmeye çalışmışım, çıkarmaya çalışmışım. Onun için çok az kullandım bu tür çekimleri. Artık ebeveynlerimin haksızlığı o kadar fazla işlemeye başlamıştı ki, ben de ebeveynlerime karşı haksız olduğumu fark etmeye başladım kameranın karşısında. Kamera çok daha kişisel olunca da işte o, benim için filmimin asıl koptuğu yer buydu, hani filmin tam olarak sonlarına doğru **Nezahat**'in eşyalarını gönderdiğimiz zaman, dayım çıkıyor ve orada diyor ki “artık senin çekim yapmanı istemiyorlar”. Ben de tabii ki deyip kamerayı etrafa, başka bir yöne çevirip kapatıyorum. Sanırım kamera öyle bir hale geldi ki artık olayların bütün her şeyine girmeye çalışmaya başlamıştı **Lucie** gittikten sonra. O iyi bir şey değildi, benim açımdan daha sonra bunu fark ettim. Paparazzi demeyeyim de böyle...

HE: Röntgencilik olabilir mi?

ANÇ: Aynen öyle, ona girmeye başladığını fark ettim. Oysa ilk başlarda, **Lucie**'den önce, sadece filme aldığım kişilerden yola çıkarak onların duygularını almaya başlamışım, çekmeye çalışmışım. **Lucie**'den sonra, **Lucie** ile benim de kamera karşısına geçtiğim artık benim de karakterimin kamera önünde veya arkasında aynı rolü üstlendiğini fark ettim. O zaman da kameranın aslında

insanların hayatlarına çok fazla etki etmemesi gerektiğini anladım. Bu bana kurguda nerede durmam gerektiğini fark ettirdi. İçerisinde miyim, dışarısında mıyım? Eğer her ikisinin arasındaysam onu bulmam çok önemliydi ve onu kurgulamaya çalıştım.

HE: Evet, kurgu sürecini soracağım tam bu noktada. Kurguda iki isim görüyoruz, Nicholas Sublarti ve Elif Uluengin. Bu süreç nasıl işledi, kaba kurgu size ait sanırım.

ANÇ: Evet. Elimde 300 saatlik çekim vardı ve kullanılan dil, konuşulan dil ne Arapça ne Türkçe oluyordu tam olarak, bazen aynı cümlenin içerisinde çevriliyordu. Kimse tam olarak ne söylendiğini anlayamıyordu. İlk ve ikinci çekimlerimin birçoğunun kurgusunu ben yaptım. Kurgusunu yaptıktan sonra **Nicholas** ile 18 dakikalık küçük bir tanıtım videosu yapmaya çalıştık, 5 dakikalık ve 18 dakikalık. O gittikten sonra **Elif Uluengin** diye Belçikalı ama Türk asıllı bir kurgucuyla çalıştım, o da olayların tamamen dışında kalıyordu. Herkes olayların dışında kaldığı için bir şekilde kurguyu çok daha netleştirmek bana düştü. Bir şekilde kurguyu yaparken şuna karar vermem gerekiyordu, bakış açıları. Kimin bakış açısından bu filmi anlatıyorum? Eğer kendi bakış açımdan filmi anlatıyorsam hep aynı düzeyin içerisinde kaldığını fark ettim. Yani benim için **Zeynep**'in **Cemal**'le olan konuşmasında **Zeynep** ne istiyor? Benim açımdan **Zeynep** ne istiyor? Bu tür soruları o kadar fazla sorguladım ki bir anda şunu fark ettim, eğer **Zeynep** istediği şeyleri almak için kendisi karar veriyorsa, onun aktif olduğu ve karar kılıcı olduğu bütün sekansları bir yere koydum. Ondan sonra **Mahmut**'un aynı şekilde aktif olduğu ve karar kıldığı bütün sekansları bir yere koydum. İstediklerini anlayıp ondan sonra izledikleri yolları bulabilmek için etraflarında olan, onları durdurmaya çalışan ebeveynlerimi koydum. Ondan sonra halamı ve imamı da koyduğum zaman bir anda hikâyeye kendi kendini ortaya çıkardı zaten. Üç saatlik kurguyu yaptıktan sonra da **Elif**'in ardından **Mathilde Van de Mortel** ile devam ettim ve o da belgeseli çok daha sinemasal bir hale getirdi. Ben yaptığım zaman çok daha "raw"dı, önemli olan iç yolculuktu. **Mathilde** yaptığı zaman çok daha sinemasal bir akış içerisine getirdi. Kurgu baya bir zaman almıştı, toplamda 22 hafta kurgu yaptım.

HE: “Kurguda durmam gerektiği yeri fark ettirdi” demiştiniz. Bunu nasıl anladınız?

ANÇ: İlk önce zordu gerçekten. Çok daha kötü şeyler geliyordu normalde, onların hiçbirini koymadım. Çünkü bu kadar şiddetin bu kadar etkili, bu kadar kötü olabileceğinin yaşarken farkında olmuyordum, daha sonradan izlediğimiz zaman farkına vardım. Bir anda görsellerin arkasında yatan anlamlar oluşmaya başladı. Bir anda aslında hiçbir zaman o ailenin bir parçası değilmişim gibi bir görsel oluşmaya başladı. Ve de “her zaman oranın bir parçasıyım”ı anlatan bir görsel. Bunu anlatan çok iyi bir durum var, filmin başına koydum onu. Hani böyle penceredeyim, pencerenin içine aileme bakıyorum, onlar da elektrik kesilmiş, onun içerisinde konuşuyorlar. Sanırım pencerenin tam dışında kalmam benim yerimin o olduğunu fark ettirdi. Görsel olarak onu fark ettim. Ama tabii bunu 300 saati binlerce dakika izledikten sonra fark ettim. Bunu anladığım zaman, işte yalnızca abi değil film yönetmeni, yalnızca film yönetmeni değil de insan olarak seçimlerimi sorguladım ve onlar bana hangi sekansı bırakıp hangi sekansı koymamam gerektiğini anlattı. Bana çok şey anlattı. Bu belgesel bana kim olduğumu çok daha farklı gösterdi ve buna çok saygı duyuyorum; filmin anlamını önce değil de daha sonradan anlamaya.

HE: Tam bununla alakalı bir sorum vardı, en sona saklamıştım ama yeri gelmişken sorayım. Bakan ve bakılan bağlamında, mesafelense de ailenin parçası, kardeşleriyle aynı deneyim yaşayan bir yönetmen var; bir tarafta

aileye bakan yönetmen, bir tarafta da ailenin parçası olarak bakılan yönetmen. Bir yönetmen olarak bu süreç sizin için ne ifade etti? Hem içeride hem de dışarıda bir yönetmen olarak sizin için nasıl bir deneyimdi belgesel?

ANÇ: Sanırım ilk başında oraya gittiğim zaman benim açımdan böyle geçmişle olan nostaljik bir bakış açısı vardı. 13 yaşında evimi bıraktım, okula gitmek için evimi bıraktım ama okula giderken de maalesef annem ve babamla çok iyi ilişkilerimiz olmadı. Demek istediğim Antakya'ya tek başıma gittim, bir oda kiraladım, bir restoranda çalıştım. Maalesef korkudan geceleri mesela kendi odamın içerisinde ışıklarda sabaha kadar uyuyamadığım anlar oldu. 13 yaşında olmama rağmen annem 45 dakikalık o yolculuğu yapıp benim yanıma aç mıyım, hasta mıyım diyerek iki, üç, dört yıl boyunca hiç gelmedi. Liseye başladığım zaman da cemaat yurtlarında kalmaya başladım. Cemaat yurtlarında iki yıl kaldıktan sonra da değiştiğimi fark ettim ve değiştiğimde hep geçmiş bana birçok acıyla dolu, acılarla dolu, çok iyi bir çocukluk değilmiş gibi geliyordu. Filmi yapmaya gittiğim ve evi, etrafındaki şeyleri çekmeye başladığım zaman - **Mahmut**'un da dediği gibi- o sahne benim için çok önemli, çocukluğumuzu öldürdüler sahnesi; "biz burada basket oynamadık mı, orda uyumadık mı" diyor **Mahmut**, **Zeynep** de diyor ki "benim çocukluğumu yaşatmadılar", onu fark ettim. Her ne kadar acılarla ve sıkıntılarla dolu bir geçmiş olduğu imajı olsa da bana, 32 yaşına kadar, oraya dönüp filme almaya başladığım zaman, bir şekilde geçmişle bağlantı kurmaya başladım. Gerçek duygusal bağlar kurmaya başladım. Daha önceden bir itilmişlik vardı, başka bir yere doğru gitme arzusu vardı. Bu belgeselle orada gerçek duygusal bağlar kurmaya başladım. Şu an çok daha mutlu bir insan olduğumu düşünüyorum bu filmi yaptıktan sonra. Belgeselin bakan- bakılan ilişkisinin tam olarak analizini yapmayı hiç istemem, çünkü benim için analizler bazı şeyleri öldürüyor, bana düşmüyor o. O analizi ben kişisel olarak yapmak istemiyorum ama sinema dilinin aslında gerçek insan, gerçek yaşam dilinden birazcık daha üstün olduğunu fark ettim bu belgeselle. Sanırım gerçekte gerçeklik arasındaki farkın ne olduğunu gördüm. Bakış açısının hiçbir zaman objektif olamayacağını ve her ne kadar bu şekilde baksak da yanımızda başka şeylerin sürekli olabileceğini fark ettim. Hiçbir zaman objektif bir bakış açısının olabileceğini düşünmüyorum. Onun için daha fazla duygularına ya da düşüncelerime güvenip baktığım yerin ne anlama geldiğini, baktığım yerde anlamı kurmaya çalıştım. Yanda olaylar oluyordu ama o olaylara eğer ben bakmıyorsam, buraya bakıyorsam bunun gerçek bir anlamı vardır diye düşündüm. Belgesel bana bunu fark ettirdi.

HE: Peki, kimler izledi belgeseli ailede? Konuşma imkânı bulmuşsunuzdur sanırım. Nasıl temsil edildiklerini düşünüyorlar? Kendilerine ve hikâyeye nasıl baktılar?

ANÇ: Ebeveynlerim hariç herkes izledi. **Zeynep** ve **Mahmut** Adana Film Festivali'ne gelmişti, **Nezahat**'a da özel gösterim yaptık, kendi evinde izlettik. **Nezahat** ilk gördüğü zaman çok duygulanmıştı, kendisini, kendi hikâyesini görüp bir şekilde ağlamaya başlamıştı. Annesine izlettirmedim. Vision du Réel'de film ödül aldıktan sonra Türkiye'de bazı Türk kanallarında fragmanı yayınlanmıştı ve fragmanı izleyen ebeveynler bir şekilde **Zeynep**'e, **Nezahat**'e, hepsine karşı çıkmaya başlamışlardı, beni de tehdit etmişlerdi. Onun için şimdilik en azından biraz sakinlesinler. **Zeynep** ve **Nezahat** dışarı çıkar çıkmaz ebeveynlere de izletmek istiyorum. **Zeynep** ve **Mahmut**, Adana Film Festivali'ne gelip izledikleri zaman tabii ki duygulanmışlardı ama **Mahmut** şunu söyledi: Dedi ki, ben bu tür şeyleri hayatım boyunca o kadar yaşadım ki, bu tür şeylerin normal olduğunu zannediyordum. Bir de “o kadar uzun süre yaşayınca bastırıyoruz” dedi. Hep bastırıldığını söyledi. Şu anda ekranda görüp, babasının ve annesinin bu şekilde olduğunu ilk defa fark etti. Dedi ki “bunların içerisinde yaşadım ama düşünsel olarak bu farkındalığı yaşamadım”. “Böyle pasif bir kişiliğe sahip olduğumu da bilmiyordum” dedi. **Zeynep** bir şekilde kendinin çok daha cesur olduğunu fark etti, dedi ki “bazen bunları yaşarken ben hep korkuyordum ama bu korkuyu bir türlü göremedim filmin içerisinde, hep cesur bir kızmışım gibi gösteriyorsun” dedi. “Ben kendimi bu şekilde görüyorum ve bu cesareti yaşayıp bu şekilde devam etmek istiyorum ama birçok zaman ben korkuyorum” dedi. Dedim ki **Mahmut**'a “tamam, sen kendini pasif olarak görüyorsun, sen de öyle görüyorsun **Zeynep** ama yalnızca sizin hikâyeniz yok, başka hikâyeler de var”. Bir türlü onu fark edemiyorlar. Garip bir şekilde filmi izledikleri zaman sadece kendilerini izliyorlar. **Mahmut**'un hikâyesi **Zeynep**'te hiçbir şey uyandırmıyor, bu bana çok garip geliyor. Çünkü ben filmi izlediğim zaman, bir belgesel izliyorum, bir hikâye izliyorum, bir aile izliyorum. Sizin izlediğiniz gibi, herkesin izlediği gibi izliyorum. Onlar sadece kendi hikâyelerini görüyorlar, o bana çok garip geliyor.

HE: Belki içinde yer aldıkları için ilk anda dikkatleri kendileri üzerinde olabilir, biraz demlendikten sonra zamanla bütüne de bakacaklardır, ne dersiniz?

ANÇ: Aynı soruyu bir yıl geçtikten sonra da sordum. Hâlâ değişmedi. Hani **Zeynep**'i bir kız ve feminist olarak görüp onu hayatımın dışında göremiyorum. Ben **Zeynep**'in hikâyesini gördüğüm zaman kendimi de aynı değerler için savaşmaya hazır buluyorum. **Zeynep**, **Mahmut**'un veya **Nezahat**'in durumunu anlamıyor. Diyor ki "Nezahat neden böyle". Evet neden öyle ama nedenlerinin çok büyük bir önemi yok, sonuçlar burada ve sonuçlarda **Nezahat** iyi bir yere gitmiyor. Neden o empatiyi kuramıyoruz? Neden **Zeynep** o empatiyi kuramıyor, bilemiyorum. O bana biraz üzüntü verdi, yaşadığımız şeylerde sadece kendi kavgamızı görmemiz. Başkalarının kavgasını görememek bana bizim kültürümüzün bir parçasıymış gibi geldi. Festivallerde onu da fark ettim. Sanki hiçbir aile öyle değilmiş gibi görüyorlardı. Festivallerde benim ailem uzaydan gelmiş bir aile olarak görülüyordu. Aileyi izledikleri zaman "çocuklar, anne, baba, kardeş, kız kardeş, aile, yeni haklar" olarak görmüyorlardı. "Mahremiyet, Arap asıllı aile, Hatay'dan gelme aile, ya da yönetmenin başka bir yerden gelmesi". Hep böyle etiket gibi durumlar oluşuyordu insanlarda. Bir türlü bunların ötesine geçip filmin içine dalamıyorduk, festivallerde bunu fark ettim. Oysa orada sadece bir aile var, bazı aile bireyleri birbirini sevmeyebilirler ama bir aile var. **Zeynep**'in, **Mahmut**'un ve **Nezahat**'in de kendi hikâyelerinden çok tüm hikâyeyi almamaları bana garip gelmişti. Hâlâ da garip geliyor.